

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 19Co/36/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8213206178
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 05. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zlata Simková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8213206178.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zlata Simkovej a sudkýň JUDr. Jany Burešovej a JUDr. Gabriely Világiovej v právnej veci žalobcu: CD Consulting s.r.o., so sídlom K červenému dvoru 3269/25a, Nagano Office Center, 130 00 Praha 3, Česká republika, IČO: 26 429 705, zastúpená AK Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Grösslingova 4, Bratislava, IČO: 36 864 421, proti žalovanému: D. Q., bytom C. XXX, XXX XX P., o zaplatenie 796,55 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bardejov č. k. 1C 174/2013-114 zo dňa 16.06.2015 jednohlasne takto

rozhodol:

Pripúšťa späťvzatie žaloby v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne, v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa z r u š u j e a konanie z a s t a v u j e .

Vo zvyšku rozsudok súdu prvého stupňa p o t v r d z u j e .

Žalobca n e m á p r á v o na náhradu trov vo vzťahu k zastaveniu konania a ani na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvého stupňa“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Vyslovil, že žalovanému náhradu trov konania nepriznáva.

V odôvodnení uviedol, že žalobca podaným návrhom na uplatnenie pohľadávky podľa čl. 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu žiadal, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie:

- zmenkovej sumy vo výške 796,55 Eur,
- zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne zo sumy:
 - 1.053,01 Eur od 02.01.2011 do 07.12.2011, čo predstavuje sumu 895,05 Eur,
 - 980,55 Eur od 08.12.2011 do 06.06.2012, čo predstavuje sumu 446,15 Eur,
 - 888,55 Eur od 07.06.2012 do 06.12.2012, čo predstavuje sumu 406,52 Eur,
 - 796,55 Eur od 07.12.2012 do zaplatenia,
- 6 % ročný úrok zo zmenkovej sumy:
 - 1.053,01 Eur od 28.02.2011 do 07.12.2011, čo predstavuje sumu 49,12 Eur,
 - 980,55 Eur od 8.12.2011 do 06.06.2012, čo predstavuje sumu 29,42 Eur,
 - 888,55 Eur od 07.06.2012 do 06.12.2012, čo predstavuje sumu 26,73 Eur,
 - 796,55 Eur od 07.12.2012 do zaplatenia
- zmenkovú odmenu vo výške 1/3 % zmenkovej sumy vo výške 3,51 Eur,
- náhradu trov konania vo výške súdneho poplatku 47,50 Eur a trov právneho zastúpenia vo výške 132,74 Eur.

Súd prvého stupňa mal za to, že v danom prípade boli splnené podmienky pre použitie Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu.

Súd prvého stupňa na rozhodnutie o podanom návrhu nariadil pojednávanie napriek tomu, že to žiaden z účastníkov nenavrhol. Učinil tak z dôvodu, že to v tejto veci považoval za potrebné nakoľko to vyplýva z čl. 5 ods. 1 Nariadenia č. 861/2007 (za účelom zistenia spotrebiteľského charakteru zmluvného vzťahu).

Po vykonanom dokazovaní mal súd za to, že nie je možné priznať žalobcovi navrhované plnenie a to v žiadnej časti a žalobu preto v celom rozsahu zamietol. Vychádzal pri tom z nasledujúcich úvah:

- „Súd je povinný v spotrebiteľských veciach skúmať aj právny vzťah, ktorý zmenka zabezpečuje a posudzovať ho podľa právnych predpisov, upravujúcich spotrebiteľské právo.“

Predmetná zmenka bola vystavená v prospech veriteľa a jej prvého majiteľa, ktorý je podnikateľom vykonávajúcim podnikateľskú činnosť aj poskytovaním úverov nebankovým spôsobom. Z tohto dôvodu súd prvého stupňa (vzhľadom na vedomosti súdu o činnosti veriteľa z iných súdnych konaní) predpokladal, že právo uplatňované v danom konaní zo zmenky môže mať právny základ v spotrebiteľskom vzťahu. Podľa platných predpisov a judikatúry ESD je povinnosťou súdu v každom štádiu konania (aj v každom druhu konania) ex officio skúmať, či sa nejedná o spotrebiteľský vzťah. V prípade pozitívneho zistenia je potom na predmetný právny vzťah potrebné aplikovať právne normy spotrebiteľského práva. Súd prvého stupňa následne poukazoval na rozhodnutie ESD C-419/2011 z 14.03.2013 alebo C-76/10. Z nich vyplýva, že napriek tomu, že v danom prípade sa jedná o vzťah uplatnený na základe zmenky ako abstraktného cenného papiera, je povinnosťou súdu skúmať postavenie žalovaného ako spotrebiteľa. Podľa súdu prvého stupňa, cit.: „Je preto na mieste záver, že súd musí poskytnúť ochranu spotrebiteľskému vzťahu aj v takom prípade, ak sa uplatňuje právo z indosovanej zmenky.“

- „Zmluva o úvere medzi POHOTOVOSTĚ, s.r.o., ako veriteľom a prvým majiteľom zmenky a žalovaným, ako dlžníkom, je absolútne neplatná.“

Súd prvého stupňa po zistení, že v uvedenom prípade ide o spotrebiteľský vzťah, poskytol slabšiemu účastníkovi zmluvy ex officio právnu ochranu v zmysle zásady ochrany spotrebiteľa v tom zmysle, že preskúmal platnosť pôvodnej spotrebiteľskej zmluvy ako celku. Platnosť spotrebiteľskej zmluvy bola nevyhnutným predpokladom pre následné posudzovanie zabezpečovacej zmenky, ktorá zabezpečovala pôvodný záväzkový právny vzťah a plnenie z ktorej bolo predmetom tohto konania. Vzhľadom na nerovnosť podmienok účastníkov zmluvy vyjadrenú takmer vo všetkých ustanoveniach zmluvy, ako aj na neprimerane vysoký poplatok za spracovanie a uzatvorenie zmluvy spolu so všetkou administratívou s tým spojenou, sa celá zmluva s jej obsahom a účelom prieči dobrým mravom a je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Skutočnosť, že sa zmluva prieči dobrým mravom spôsobuje podľa názoru súdu prvého stupňa jej absolútnu neplatnosť.

- „Dohoda o vyplnení zmenky je neplatná, rovnako ako celá úverová zmluva.“

Dohoda o vyplnení zmenky je obsiahnutá v bode 14 všeobecných podmienok poskytnutia úveru, teda jej obsah a ani konkrétne znenie nebolo so spotrebiteľom individuálne dohodnuté. Žalovaný ju teda nemohol nijakým spôsobom ovplyvniť. Podľa súdu prvého stupňa, cit.: „Takto formulovaná dohoda o vyplnení blanco zmenky predstavuje pre spotrebiteľa dohodu vykazujúcu znaky zjavnej neurčitosti a nezrozumiteľnosti, teda opäť ďalšie dôvody jej neplatnosti v zmysle neprijateľných podmienok (napr. § 53 ods. 2, 4 OZ).“ Naviac, sadzba zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne predstavuje ročne 91,25 %. Podľa názoru prvostupňového súdu je toto v rozpore s dobrými mravmi a nie je v právnom štáte prípustné. Súd vo svojom rozhodnutí dospel k záveru, že dohoda o vyplnení zmenky obsiahnutá vo všeobecných podmienkach poskytnutia úveru je právnym úkonom obchádzajúcim zákon. V zmysle ust. § 39 Občianskeho zákonníka je preto absolútne neplatný, a tak sankčný úrok vpísaný v zmenke vo výške 0,25 % denne spôsobuje neplatnosť zmenky.

Podľa súdu prvého stupňa, cit.: „Keďže zmenka, bez ohľadu na jej abstraktnosť je právnym úkonom, každý právny úkon, ktorý odporuje zákonu je absolútne neplatným právnym úkonom, pričom na absolútnu neplatnosť právneho úkonu súd v rámci občianskeho súdneho konania prihliada ex offo.“

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Namietal, súd prvého stupňa nariadil pojednávanie v rozpore s čl. 7 ods. 3 Nariadenia. Žalobca ďalej namietal, že prvostupňový súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že vo veci vykonal dokazovanie okrem iného aj oboznámením sa s úverovou zmluvou, exekučným spisom a ďalšími listinnými dôkazmi. Podľa ust. § 120 O.s.p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednávacou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdných účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. Žalobca a ani žalovaný dokazovanie úverovou zmluvou, exekučným spisom či ďalšími listinnými dôkazmi vôbec nenavrhli. Ust. § 120 ods. 1 O.s.p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplývať zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Z uskutočnených prednesov sporových strán počas písomnej fázy konania a vykonaného dokazovania vykonaného na základe návrhov sporových strán nevyplývala potreba vykonať ďalšie nenavrnuté dôkazy. Predpokladom vydania rozsudku v tomto konaní bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Zmenka je listinný cenný papier, ktorý inkorporuje právo žalobcu. Vo vzťahu k žalobcovi ako indosatárovi je preto jediným legitimitačným prostriedkom, ktorý nie je možné ničím iným nahradiť. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3 a 6 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke a ak tak neurobil musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej týmto nariadením. Súd prvého stupňa navyše pri rozhodovaní vychádzal z podľa neho nesporných skutočností. Za nesporné považoval to, že žalovaný so spoločnosťou POHOTOVOSTĚ s.r.o. uzatvorili zmluvu o úvere, ďalej, že zmenka, ktorá je predmetom tohto konania je zabezpečovacou zmenkou a že žalobca uzatvoril zmluvu o úvere ako spotrebiteľ. Tieto údajné nesporné skutočnosti však neboli tvrdením ani jedného z účastníkov konania. K týmto skutočnostiam sa účastníci nikdy nevyjadrili, a preto neexistuje spôsob, akým by súd prvého stupňa mohol dospieť k nespornosti týchto skutočností.

K rozhodnutiu dospel na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zmenka je samostatným abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy. Nie je možné ju spájať či podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Prvostupňový súd sa aplikáciou príslušných ustanovení o zmenke upravených v zákone č. 191/1950 Zb. vôbec nezaoberal a ignoroval predmet sporu. Je nevyhnutné zdôrazniť, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Žalobca nesúhlasí s tým, že súd je v tomto konaní oprávnený z úradnej povinnosti skúmať, či ide o spotrebiteľský vzťah. Žalobca skutočnosti o existencii iného vzťahu medzi pôvodným majiteľom zmenky a žalobcom vôbec netvrdil, nebol teda nositeľom dôkazného bremena. Súd v sporovom konaní môže svoje rozhodnutie zakladať len na takých tvrdeniach, ktoré sú produkované účastníkmi konania a nie na tvrdeniach, ktorých pôvod súd nachádza v iných konaniach a tieto tak nie sú výsledkom dokazovania. Ak existuje dôkazná povinnosť žalobcu vo vzťahu k ním tvrdným skutočnostiam, ad absurdum existuje aj dôkazná povinnosť súdu vo vzťahu k súdom tvrdným skutočnostiam. Žalovaný vo všeobecnosti nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jeho vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Keďže tak v sporovom konaní nemôže činiť žalovaný, tým menej tak môže činiť sám súd. Následkom tohto postupu bolo nesprávne rozhodnutie vo veci.

Podľa žalobcu súd prvého stupňa porušil poučovaciu povinnosť prekročením ustanovenia § 5 ods. 1 O.s.p., porušil ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov ak prihliadol na skutočnosti a dôkazy, na ktoré nebolo možné prihliadnuť, pretože nemali byť v sporovom konaní vedenom podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vykonané bez návrhu. Vo vzťahu k záveru súdu o tom, že dohoda o vyplňovacom práve blanko zmenky by mala predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku uviedol, že zákon č. 258/2001 Z.z. pripúšťal, aby na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blanko zmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve. Kauzálne námietky sú po indosovaní v zásade neprípustné. Zmluvný vzťah medzi odporcom a

remitentom je po indosovaní irelevantný. Žalobcovi nie je známy obsah údajného zmluvného záväzku. V konaní vedenom pod sp. zn. C-419/11, na ktoré súd prvého stupňa poukázal je riešená celkom odlišná prejudiciálna otázka, než by sa mohla týkať prejednávanej veci.

V konaní sa dospelo k záveru, že dohodnutý zmenkový úrok vo výške 0,25 % denne je v rozpore s dobrými mravmi, a teda v tejto časti považoval súd prvého stupňa zmenku za čiastočne neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi. Zmenku pritom vystavil samotný žalovaný. Túto dobrovoľne podpísal a išlo o prejav jeho slobodnej vôle. Sadzba zmenkového úroku je napísaná na zmenke a bola mu známa v čase vystavenia zmenky. Žalovaný teda mal vedomosť o tom, že sadzba zmenkového úroku predstavuje 0,25 % denne a s takouto sadzbou zmenkového úroku jednoznačne súhlasil.

Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrhu v celom rozsahu vyhovie. Zároveň si uplatnil trovy odvolacieho konania.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu nevyjadril.

V priebehu odvolacieho konania vzal žalobca svoju žalobu čiastočne späť, a to v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne v časti uplatneného zmenkového úroku vo výške 0,25 %, čím si žalobca v tomto konaní uplatnil len zmenkový úrok vo výške 0,06 % denne.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal vec spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 214 O.s.p.) s tým, že oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu a internete dňa 06.05.2016. Odvolací súd dospel k záveru, že prvostupňový súd rozhodol vo výroku vecne správne.

Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku v súlade s ust. § 219 ods. 2 O.s.p. a v súvislosti s odvolacími dôvodmi uvádza:

Spotrebiteľská zmenka

Ak zmenka vznikla na zabezpečenie splnenia dlhu zo spotrebiteľskej zmluvy, ide o spotrebiteľskú zmenku, v rámci ktorej existujú odlišnosti oproti zmenke z iného právneho vzťahu. Jednou z odlišností spotrebiteľskej zmenky je zohľadnenie kauzy právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla. Ďalšou odlišnosťou spotrebiteľskej zmluvy je ex offio súdna kontrola neprijateľnosti podmienok zmluvy, z ktorej zmenka vznikla a zmluvných podmienok jej vyplnenia. To platí aj v právnych veciach podľa nariadenia č. 861/2001, v ktorých je spotrebiteľ odporcom.

Predmetom konania je spor zo zmenky, ktorá plní zabezpečovaciu funkciu vo vzťahu k peňažnému záväzku žalovaného (vystaviteľa zmenky) vrátiť poskytnuté finančné prostriedky, vyplývajúce zo Zmluvy o úvere uzavretej dňa 10.06.2010 medzi veriteľom POHOTOVOSTĚ s.r.o. a dlžníkom vo výške 500 Eur. Dlžník sa v Zmluve o úvere zároveň zaviazal zaplatiť veriteľovi poskytnutú sumu (500 Eur), zvýšenú o „príslušný poplatok“ vo výške 420 Eur. Spolu s „príslušným poplatkom“ sa teda dlžník zaviazal veriteľovi zaplatiť sumu 920 Eur, a to v desiatich mesačných splátkach po 92 Eur. Žalovaný dňa 10.06.2010 vystavil vlastnú zmenku, obsahom ktorej je záväzok zaplatiť za túto zmenku pri predložení na rad spoločnosti POHOTOVOSTĚ s.r.o. sumu 1.053,01 Eur a zmenkový úrok 0,25 % denne od 02.01.2011. Listina má znaky vzorového tlačiva, do ktorého rukou boli vpísané údaje o dátume a mieste vystavenia, identifikačné údaje vystaviteľa a jeho podpis. Zmenková suma je vyjadrená slovom a dátum začiatku úročenia zmenkového úroku sú v listine uvedené odlišným tlačeným písmom ako zvyšok vzorového tlačiva. Vpravo hore je číslo zhodné s číslom úverovej zmluvy. Z rubovej strany zmenky vyplýva, že spoločnosť POHOTOVOSTĚ s.r.o. indosovala zmenku na rad žalobcu.

V zmluve o úvere zo dňa 10.06.2010 okrem údajov potrebných na identifikáciu žalovaného (meno a priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu), iné údaje uvedené nie sú. Kolónky umožňujúce identifikovať žalovaného ako subjekt konajúci v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (obchodné meno, IČO, miesto podnikania, číslo živnostenského registra, iné oprávnenie ako živnostenský list) vôbec vyplnené neboli. Z iných konaní je pritom známe, že právny predchodca žalobcu subjekty podnikajúce, resp. vykonávajúce činnosť na

základe iného ako živnostenského oprávnenia špecifikuje v zmluvách o úvere aj ich obchodným menom a prideleným identifikačným číslom. Za takejto situácie záver o spotrebiteľskom charaktere zmluvy o úvere má oporu vo vykonanom dokazovaní.

Súd neposkytne ochranu v prípade, ak sa žalobca domáha na súde plnenia po použití nekalej obchodnej praktiky. Za nekalú obchodnú praktiku sa považuje aj konanie dodávateľa vrátane zmenkového nástupcu, ktorým vyžaduje od spotrebiteľa, aby vykonal plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky.

Odvolací súd z vlastnej činnosti a porovnaním rozhodovacej činnosti iných súdov môže pomerne spoľahlivo konštatovať, že pôvodný veriteľ spoločnosť POHOTOVOSŤ, s.r.o. v početných prípadoch urobila predmetom súdnych konaní plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok. Týka sa to najmä neprijateľnej sankcie 91,25 % ročne (p.a. per annum) (0,25 % denne p.d. per diem), zmenkových úrokov 91,25 % p.a., ktoré drasticky spôsobili zvýšenie zadĺženia spotrebiteľov, neprimerane vysokej zmluvnej pokuty za „porušenie zmluvných povinností“, netransparentného administratívneho poplatku predstavujúceho až dve tretiny celkového poplatku za úver (porov. rozsudok súdneho dvora C-143/13), neprijateľnej rozhodcovskej doložky, nevedenia RPMN v zmluvách o spotrebiteľskom úvere a pod.

Spoločnosť POHOTOVOSŤ, s.r.o. pôvodne uplatnila práva z úverovej zmluvy na rozhodcovskom súde, ktorý jej návrhu v celom rozsahu vyhovel (Stály rozhodcovský súd Slovenskej rozhodcovskej a.s.). Exekúciu však všeobecný súd nepovolil (aj keď ešte rozhodnutie nie je právoplatné) a to pre neprijateľné zmluvné podmienky. Obsah spisu potvrdzuje, že po nepovolenej exekúcii spoločnosť POHOTOVOSŤ, s.r.o. indosovala zmenku, (podpísanú pri dojednávaní vyššie uvedeného úveru) na žalobcu CD Consulting s.r.o.

Je evidentné, že pôvodný veriteľ uplatnil v minulosti na súde plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok a že po nepovolení exekúcie pre rozpor s dobrými mravmi sa tento krátkrát uplatňujú v podstate obdobné plnenia, len ich uplatňuje žalobca CD Consulting ako indosatár zo zmenky a to podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007. Podľa žalobcu sa v jeho prípade absolútne nemá prihliadať na vzťahy z úveru.

Kauzálne námietky

Odvolateľ v podanom odvolaní opakovane uvádza výhrady vo vzťahu k posudzovaniu kauzy úveru v predmetnej zmenkovej veci.

CD Consulting nadobudol zmenku indosamentom, ktorý je dostatočne určitý a platný. Samotný indosament oprávňuje (§ 14 ods. 1 ZZŠ) indosatára na vymáhanie práv zo zmenky vo vzťahu k zmenkovému dlžníkovi. Základom (dôvodom) každého indosamentu je však určitá dohoda medzi indosantom a indosatárom o tom, že indosant prevedie zmenku na indosatára (Kovařík, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. CH BECK 2014, s. 84), keďže ani indosamentom nemožno indosatárovi zmenku „nanútiť“, ale tento ju musí akceptovať.

Ustanovenie § 17 ZZŠ odkazuje na okolnosti „nadobúdania zmenky“ na strane indosatára. Indosatárovi teda možno robiť námietky, ak pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka, teda v podstate, ktorý pri nadobúdaní zmenky nekonal dobromyseľne (uznesenie NS SR 3Obo/3/2007). „Vedomé“ konanie odkazuje na rozhraničenie úmyslu a vedomej a nevedomej nedbanlivosti, pričom v spojení s citovaným názorom NS SR by sa zrejme mali brať na zreteľ aj kritériá uplatňované judikatúrou k dobromyseľnosti v občianskom práve.

Dobromyseľnosť nadobúdateľa treba posúdiť s prihliadnutím na všetky okolnosti, či v čase nadobúdania zmenky vedel o tom, že medzi indosantom a dlžníkom existuje určitá dohoda, resp. že zmenka kryje určitý kauzálny vzťah. Ak vedel, treba posúdiť otázku, či sa mohol spoliehať na to, že takýto vzťah je platný a že dlžník z tohto vzťahu nemohol uplatňovať žiadne námietky.

Dobromyseľnosť indosatára CD Consulting je vylúčená z dôvodu, že každá zmenka v dolnom rohu obsahuje číslo, ktoré je číslom príslušnej úverovej zmluvy (to možno zistiť porovnaním so spisom). Pri nadobúdaní takého veľkého a masového množstva zmienek, ktoré sú označené rôznymi číslami v hornom rohu a ku ktorému indosant (POHOTOVOSŤ) musel poskytnúť určité údaje o platení, možno

vychádzať z toho, že indosatár vedel, že určité kauzálne vzťahy existujú, ale spoliehal sa na to, že nebudú mať na jeho zmenkové práva vplyv. Vzhľadom na to možno tvrdiť, že pri nadobúdaní zmenky konal na škodu dlžníka.

Tvrdenú dobromyseľnosť takisto spochybňuje kolúzia medzi POHOTOVOSŤou a CD Consulting-om. Oba subjekty zastupuje tá istá advokátska kancelária (Fridrich Paľko, s.r.o.), D.. C. „H.“ bol až do roku 2012 konateľom spoločnosti CD Consulting, s.r.o.

Odvolačný súd sa teda nestotožňuje s odvolaním v tej časti, v ktorej žalobca namieta skúmanie kauzy pôvodného právneho vzťahu, ku ktorému predstavuje predmetná zmenka zabezpečenie.

Ex offa súdna kontrola zmluvných podmienok

Už cit. ustanovenie § 17 ZZŠ neustanovuje výslovne, kto a aké námietky uplatňovať môže, ale kedy ich uplatňovať nemožno. Záver, kto a kedy ich uplatňovať môže, tak z tohto ustanovenia vyplýva len a contrario (Kovařík, s. 96). Citované ustanovenie tak výslovne nezakazuje, aby súd na kauzálne námietky prihliadal ex offa.

To je dôležité z hľadiska práva EÚ. Súdny dvor EÚ totiž vo viacerých rozsudkoch týkajúcich sa smernice 93/13/EHS (počnúc C-240-244/98, Oceano Grupo Editorial, C-243/08, Pannon GSM) vyslovil, že národný súd musí mať možnosť skúmať neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách ex offa, neskôr (C-137/08, VB Pénzügyi Lízing) dokonca vyslovil, že ich musí skúmať ex offa a (C-618/10, Banco Espanol de Credito), že odporuje európskemu právu, ak ich súd nemôže skúmať a limine (t.j. ak ich môže skúmať len ex post). V takých prípadoch musí národný súd vykladať národné procesné i hmotné právo konformne s právom EÚ. Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33).

Je rozhodným konštatovanie, že aj pri nečinnosti spotrebiteľa má súd dbať o to, aby nevedomosť spotrebiteľa nebola na jeho úkor a vyvažovať tak práva a povinnosti oboch strán. (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 6Cdo 1/2012). Ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie. (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C -473/00 zo dňa 21.11.2002, uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-76/10 zo dňa 16.11.2010) Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

V súvislosti s odvolacími námietkami odvolací súd poukazuje na spoločné stanovisko občiansko-právneho kolégia Najvyššieho súdu SR a obchodno-právneho Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015, podľa ktorého cit. „Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností v prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou, či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offa povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhladne žiadnu nekalosť, či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonov, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve aplikujúcu právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený úrok zo zmenky ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.“

Z uvedeného vyplýva, že súdu nič nebráni v tom (a judikatúra SD EÚ to naopak vyžaduje), aby mohol ex offa skúmať, či základom zmenky je spotrebiteľská zmluva a či táto zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky.

So zreteľom na uvedené, aj keď dlžník - spotrebiteľ nevznesie námietky proti zmenke, resp. jej vyplneniu, príp. uplatneniu práv zo zmenky, je súd oprávnený a zároveň povinný skúmať platnosť predmetnej zmenky a dohody o jej vyplnení, aktívnu legitimáciu majiteľa zmenky na uplatnenie práv zo zmenky, oprávnenosť postupu pri vyplňaní blankozmenky, a tiež nekalú povahu zmluvných podmienok, dohodnutých v spotrebiteľskej zmluve, na základe ktorej vznikol záväzok, ktorý zmenka zabezpečuje, a ktorou bolo vydanie zmenky predvídané. V prípade zistených nedostatkov je súd povinný tak, ako to správne urobil súd prvého stupňa, konštatovať rozpor práv uplatnených zo zmenky so zákonom. Ak má byť zabezpečené naplnenie cieľa sledovaného právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľa, je nutné umožniť súdu skúmať charakter právneho vzťahu, na základe ktorého došlo k vystaveniu zmenky a v prípade zistenia, že ide o vzťah spotrebiteľský, podrobiť skúmaniu zmluvné podmienky z hľadiska ich neprijateľnosti. Ak by pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky súd nemal možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok či zhodnotiť platnosť zmenky samotnej, išlo by o neprijateľné zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. Rigidná aplikácia § 17 ZZŠ by spôsobila spotrebiteľovi nepríjemné ťažkosti pri až následnom možnom domáhaní sa ochrany svojich práv. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť uplatnený nárok aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta, musí však na ňu prihliadať aj v prípadoch, kedy takýto rozpor zistí súd sám pri prieskume ex offa, keďže na absolútnu neplatnosť úkonu súd musí prihliadať ex lege.

Odvolací súd taktiež nevidí dôvod na odklon od právnych záverov vyjadrených v rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co 339/2014 zo dňa 26.02.2015, v ktorom uviedol: „V prejednávanej spore predmetom konania je nárok vyplývajúci zo zmenky indosovanej na žalobcu sídliačeho v Českej republike, ktorý následne svoje práva vyplývajúce zo zmenky uplatňuje pred súdom Slovenskej republiky v rámci európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11.7.2007. Článok 4 Nariadenia upravuje zjednodušený a v zásade písomný spôsob vedenia konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu s cieľom zjednodušenia prístupu k spravodlivosti. Žalobca začne konanie vyplnením príslušného tlačiva a jeho zaslaním na súd. Pokiaľ by súd nemal na základe vyplneného tlačiva k dispozícii všetky potrebné dôkazy pre rozhodnutie vo veci, môže žalobcu vyzvať k doplneniu tlačiva a na iné úkony tiež použitím príslušného tlačiva. Znenie Čl. 4 Nariadenia môže vzbudiť dojem, že súd nemá k dispozícii iné dôkazné prostriedky ako príslušné tlačivá a v zásade nemá možnosť oboznámiť sa s inými písomnými dôkazmi, napr. so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto výklad je ale nesprávny. Cieľom Nariadenia č. 861/2007 totiž nie je obmedziť sudcov pri zadovážení si dôkazov potrebných pre rozhodnutie vo veci, ale umožniť im využívanie technických a iných prostriedkov v záujme toho, aby dokazovanie prebehlo čo najjednoduchším a najmenej zaťažujúcim spôsobom. Z Čl. 8 a 9 uvedeného nariadenia jednoznačne vyplýva, že aj v konaniach s malou hodnotou sporu je zachovaná možnosť sudcu vykonávať potrebné dokazovanie a nariadiť ústne pojednávanie, pokiaľ to považuje za potrebné. Zjednodušená forma konania podľa tohto nariadenia je preto plne zlučiteľná s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá prikazuje sudcom ex offa prihliadať na nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi za predpokladu, ak nie je ustanovené inak, procesným právom členského štátu v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva v Čl. 19 Nariadenia č. 861/2007.

Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis platný na území Slovenska v ustanovení § 120 upravuje dôkaznú povinnosť. Ustanovenie § 120 ods. 1 O.s.p. umožňuje súdu výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. V danom prípade žalobcom predložená zmenka má svoj základ v dohode o vyplňovanom práve zmenky obsiahnutej vo všeobecných úverových podmienkach právneho predchodcu žalobcu. Za takejto situácie súd prvého stupňa musel z úradnej povinnosti skúmať, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou došlo k uzatvoreniu zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo nie.

Správnym nie je ani tvrdenie, podľa ktorého pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa malo vychádzať jedine z predloženej zmenky predstavujúcej samostatný abstraktný záväzok neakcesorickej povahy. Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru nezakazuje používanie

zmeniek v spotrebiteľských zmluvách, ale zo znenia Čl. 10 jednoznačne vyplýva, že členské štáty môžu povoliť ich používanie v spotrebiteľských zmluvách iba vtedy, ak zároveň zabezpečia vhodnú ochranu spotrebiteľa v takýchto situáciách. Pojem vhodnej ochrany spotrebiteľa treba vykladať so zreteľom na Čl. 14 uvedenej smernice, ktorá zakazuje znížiť štandard ochrany spotrebiteľa. Vhodnú ochranu spotrebiteľa je preto potrebné chápať ako celkový právny rámec ochrany spotrebiteľa vyplývajúci z predpisov práva únie a judikatúry Súdneho dvora zahŕňajúci aj povinnosť vnútroštátnych súdov ex offio skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Hlavným rizikovým prvkom z pohľadu ochrany spotrebiteľa je abstraktný charakter zmenky, ktorý nepripúšťa, aby súd pri uplatňovaní zmenky prihliadal na kauzu pôvodného právneho vzťahu, t.j. aby hodnotil pôvodnú zmluvu o spotrebiteľskom úvere a skúmal, či táto obsahuje nekalé zmluvné podmienky. Spotrebiteľ takisto nemá oprávnenie robiť voči majiteľovi zmenky námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k predošlému majiteľovi, t.j. veriteľovi ktorý poskytol pôvodný spotrebiteľský úver. Rešpektovanie abstraktného charakteru zmenky je neprijateľné vo svetle judikatúry Súdneho dvora. Súdny dvor už totiž vyslovil všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej špecifiká súdneho konania, ktoré prebieha v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá podľa ustanovení Smernice Rady č. 93/13/EHS spotrebiteľovi musí byť poskytnutá, čo potvrdzuje aj Čl. 14 Smernice Rady č. 87/102/EHS. Ak totiž pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky vnútroštátny súd vôbec nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ide o drastické zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. V takomto právnom režime je totiž nemožné alebo minimálne neprimerane ťažké, aby sa spotrebiteľ domohol ochrany svojich práv, keďže v konaní o vymáhaní pohľadávky nie je možné skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Spotrebiteľovi samozrejme aj v takejto situácii ostáva možnosť uspokojiť veriteľa (nadobúdateľa indosovanej zmenky) a následne ho žalovať o náhradu škody, ale v zmysle ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb., by spotrebiteľ musel v takomto prípade dokázať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka. Dokázať takúto skutočnosť samozrejme nie je nemožné, avšak dokazovanie tejto skutočnosti neprimerane sťažuje situáciu spotrebiteľa. Navyše je zřejmé, že takáto požiadavka nie je v súlade s právom únie, keďže ochrana spotrebiteľa v zásade nie je závislá od zavinenia veriteľa“.

Odvolací súd teda považuje odvolací dôvod žalobcu, podľa ktorého nariadenie samo o sebe predstavuje prekážku pre vykonanie ex offio súdnej kontroly zmluvných podmienok za nedôvodný.

Správny je záver súdu prvého stupňa, ktorý ako neprijateľnú zmluvnú podmienku vyhodnotil dohodu veriteľa a dlžníka (spotrebiteľa) o vyplňovacom práve k zmenke, obsiahnutú v bode 14 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru.

Podľa znenia predmetnej dohody mala byť veriteľom na zmenke vyplnená zmenková suma tak, že mala pozostávať „zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky“. Odvolací súd považuje takto formulovanú zmluvnú podmienku v časti týkajúcej sa výšky zmenkovej sumy za nejasnú a nezrozumiteľnú. V tomto smere odvolací súd dáva do pozornosti judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (bod 72, 73 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci B. Matei/ SC Volksbank Romania SA, v zmysle ktorej cit.: „Nakoniec treba uviesť, že ak by vnútroštátny súd musel dospieť vzhľadom na skutočnosti poskytnuté Súdnym dvorom v odpovedi na položenú otázku k záveru, že dotknuté podmienky sú súčasťou hlavného predmetu zmluvy alebo že sú v skutočnosti spochybnené z pohľadu primeranosti ceny alebo odmeny, nič to nemení na skutočnosti, že tieto podmienky musia byť v každom prípade posúdené z hľadiska ich prípadnej nekalej povahy, ak by sa malo konštatovať, čo musí tiež preskúmať vnútroštátny súd, že nie sú formulované jasne a zrozumiteľne (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, bod 61). V tejto súvislosti treba pripomenúť, že požiadavka, transparentnosti zmluvných podmienok stanovená v článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, ktoré majú inak zhodný dosah, nemôže byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, body 69 a 71).“

Podstata vyplňovacieho práva spočíva v oprávnení majiteľa listiny doplniť jej reálne a úmyselne chýbajúce časti a dotvoriť tým cenný papier - zmenku. Osoba disponujúca týmto oprávnením môže v rámci autonómie vlastnej vôle v zásade vyhotoviť úplnú zmenku alebo blankozmenku akéhokoľvek obsahu. V súvislosti s ostatnými zmluvnými podmienkami, dohodnutými v Zmluve o úvere č. XXXXXXXXXX týkajúcimi sa sankcií, dohodnutých pre prípad omeškania dlžníka s plnením záväzkov

z tejto zmluvy, u ktorých je pochybnosť o jednak ich platnom dojednaní pre absenciu písomnej formy (k dodržaniu písomnej formy porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 2Cdo 245/2010) a následne ich primeranosti (napr. bod. 4 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru: „V prípade, ak bude dlžník v omeškaní s niektorou splátkou sedem dní a viac, je povinný túto omeškanú splátku uhradiť do rúk mandatára spolu so zmluvnou pokutou 15 Eur za každý jeden prípad omeškania. ... Dlžník má možnosť uhradiť štyri po sebe idúce splátky, prípadne len časti po sebe štyroch idúcich splátok, v oboch prípadoch spolu so zmluvnou pokutou vo výške 30 Eur do rúk mandatára“ ; bod 6 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru: „Dlžník je povinný v prípade porušenia svojich zmluvných povinností uhradiť veriteľovi zmluvnú pokutu vo výške 312 Eur, ktorá je určená na úhradu všetkých nákladov vynaložených veriteľom v súvislosti s vykonaním úkonov smerujúcich k zabezpečeniu dlhu dlžníka. ... Dlžník sa rovnako zaväzuje uhradiť veriteľovi náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s uplatnením práva spôsobom vyplývajúcim z tejto zmluvy, a to najmä, avšak nie výlučne, trovy mediácie, trovy rozhodcovského konania, trovy súdneho konania, trovy exekúcie, trovy právneho zastúpenia veriteľa v týchto konaniach a iné veriteľom preukázateľne vynaložené náklady pri uplatnení svojho práva.“), je zrejmé, že takáto dohoda o vyplňovacom práve k zmenke, obsiahnutá v bode 14 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru, spôsobuje hrubý nepomer v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 OZ).

V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Dojednanie o zmenke nezohľadňujúce právne predpisy na ochranu spotrebiteľa odporuje ustanoveniu § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, a preto je absolútne neplatné podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka.

S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa dospel k správnejmu záveru, že zmenka, na základe ktorej sa žalobca domáha plnenia od žalovaného, je v rozpore so zákonom.

V priebehu odvolacieho konania žalobca vzal žalobu späť v časti zmenkového úroku v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne, čím si navrhovateľ uplatňoval v tomto konaní zmenkový úrok v časti 0,06% denne. S ohľadom na uvedený procesný úkon žalobcu a tiež na to, že žalovaný nemal voči úkonu späťvzatia žiadne námietky, odvolací súd späťvzatie žaloby v súlade s § 208 O.s.p. v tejto časti pripustil, rozsudok čiastočne zrušil a konanie zastavil.

V prevyšujúcej časti odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 219 ods. 1, 2 O.s.p..

O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 a § 146 ods. 2 prvá veta O.s.p. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že žalobca zavinil čiastočným späťvzatím žaloby zastavenie konania a v prevyšujúcej časti žaloby v konaní úspech nemal a úspešný žalovaný si trovy odvolacieho konania neuplatnil, preto o jeho trovách odvolacieho konania nebolo rozhodované, lebo ide o návrhové konanie a návrh podaný nebol (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.